

Türkiye'nin AB Stratejisinde Kamu Diplomasisinin Yükselen Rolü

Prof. Dr.
Muharrem Ekşi

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dekanı

Türkiye'nin Avrupa ülkeleriyle son zamanlarda geliştirdiği savunma sanayi atılımlarına karşı Yunanistan'ın baltalayıcı hamlelerine yönelik kamu diplomasisinin önemi bir kez daha öne çıkmaktadır. Türkiye'nin İspanya, İtalya, Polonya, Macaristan ve Estonya gibi ülkelerle savunma sanayi işbirlikleri ve silah ihracatları yoluyla Avrupa güvenlik mimarisinde stratejik rol üstlenmesine karşı Yunanistan, İsrail ve Fransa ile ittifaka yönelerek dengeleme arayışına girmekte ve bu şekilde Avrupa'da Türkiye karşıtı algıyı bir virüs gibi beslemektedir. Öyle ki, AB Komisyonu Başkanı Ursula von der Leyen'in "Avrupa'yı Rus, Türk veya Çin etkisine bırakmamalıyız" demeci, Avrupa'daki Türkiye karşıtı algıyı ifşa etmiştir. Buna karşı Türkiye'nin "Türkiye ile Daha Güçlü Avrupa" sloganı üzerinden bir kamu diplomasisi stratejisi geliştirerek Yunanistan'ın ilişkileri zedeleme hamlelerinin önüne geçilmesi mümkün olabilir. Ayrıca bu stratejinin Avrupa'da Türkiye lehine kamuoyu inşa edilmesini de beraberinde getirmesi söz konusu olabilir. Böylece Türkiye'nin Avrupa ülkeleriyle geliştirdiği savunma ve güvenlik ilişkilerinin ve yeni oluşturulacak Avrupa güvenlik mimarisinde Türkiye'nin stratejik rol üstlenmesinin önünün açılması sağlanabilir. Bu anlamda Türkiye'nin izleyeceği kamu diplomasisi, AB ile siyasi ve askeri ilişkilerinin kolaylaştırıcısı olabilir.

Zira bir yandan İspanyol savunma ve havacılık şirketi Airtificial ile Türk Havacılık ve Uzay Sanayii (TUSAŞ) arasında 24 Nisan 2026 tarihinde HÜRJET kapsamında 16 milyon Avroluk bir sözleşme imzalanmıştır.

Öte yandan Ekim 2025 tarihinde İngiltere ile 20+ Eurofighter Typhoon savaş uçağı tedariki ve son olarak 23 Nisan 2026 tarihinde Türkiye ile İngiltere arasında ilişkileri derinleştiren stratejik çerçeve anlaşması imzalanmıştır. Bunların yanında zaten daha önce Nisan 2025 tarihinde Bayraktar şirketinin İtalyan savunma devi Leonardo ile stratejik bir ortaklık kurması, İtalyan havacılık devi Piaggio Aerospace'i satın alarak Avrupa'daki üretim üssü haline getirme hamleleri, Türkiye'nin Avrupa savunma sanayisindeki artan rolünün uzantılarıdır. AB'nin savunma sanayi alanında Türkiye'ye alan açması aslında Rusya ve ABD karşısında ikame edici güç olarak Türkiye'ye olan ihtiyaçtan kaynaklanmaktadır. AB'nin bir yandan Ukrayna savaşı nedeniyle Rusya tehdidi altında kalması öte yandan bugüne kadar sığındıkları NATO güvenlik şemsiyesinin Başkan Trump'ın NATO'dan çıkma söylemleriyle sorgulanması, Avrupa ülkelerinde yeni güvenlik mimarisi oluşturma arayışına yol açmıştır. 2019 yılında Macron'un NATO'nun beyin ölümü gerçekleşmiştir söyleminden Trump'ın İran savaşı sürecinde "NATO kâğıttan kaplandır", "NATO'dan çıkmayı düşünüyorum", "NATO yardımına gelmedi", "NATO'yu çok kötü gelecek bekliyor" söylemlerine geline aşamada Avrupa'nın NATO güvenlik şemsiyesine güveni temelden sarsılmıştır. Tam da bu noktada askeri gücü ve savunma sanayindeki atılımlarıyla öne çıkan Türkiye'nin AB'nin güvenlik açığını dolduracak stratejik rol üstlenmesi gündeme gelmiştir. Türkiye'deki karar alıcıların da Avrupa savunma ve güvenlik mimarisine katkı noktasında olumlu yaklaşımları, son zamanlardaki gelişen savunma sanayi ilişkilerinin temelini oluşturmaktadır.

Ancak Türkiye'nin Avrupa ile gelişen bu savunma ve güvenlik ilişkileri, Yunanistan'ı telaşlandırarak İsrail ve Fransa ile ittifak arayışına sevk etmiştir. Yunanistan, bugüne kadar zaten Türkiye'nin AB'ye üyeliğinin önünde hep bir engel olma politikası izlemişken şimdi de savunma alanındaki ilişkilerin gelişmesini baltalama gayretlerine yönelmiştir.

Yunanistan'ın bu hamleleri kendi güvenliğini sağlamanın ötesinde Avrupa siyaseti ve kamuoyunda Türkiye karşıtı algıyı besleme işlevi dikkat çekmektedir. Bu nedenle daha önce olduğu gibi askeri düzeyde Yunanistan'ın Türkiye karşıtı hamlelerini küçümsemeden AB'ye yönelik kamu diplomasisinin geliştirilmesi elzemdir. Zira Yunanistan'ın silah satın alma yoluyla ya da ittifak kurarak Türkiye'ye karşı askeri bir tehdit oluşturması, NATO ve asimetrik güç bakımından çok stratejik görülmesi de Türkiye'nin Avrupa ülkeleriyle gelişen ilişkilerini sekteye uğratabilecek algıyı beslemesi göz ardı edilecek bir durum değildir. Buna karşı "Türkiye ile Daha Güçlü Avrupa" mottosuyla Türkiye'nin AB'nin askeri güç açığını doldurabilecek güç anlatısının geliştirilmesi ve Türkiye ile Avrupa'nın küresel aktör rolü kazanacağı fikrinin yaygınlaştırılması kritik öneme sahiptir. Avrupa Birliği kuruluşundan bugüne siyasi, ekonomik ve sosyo-kültürel bir güç ve aktör konumu kazanmasına rağmen askeri güç konumu kazanamamış ve kendisine ait bir ordu kuramamıştır. Hatta AB, çok çabalamasına rağmen fiiliyatta ortak bir savunma ve güvenlik politikası dahi geliştirememiştir. İşte AB'nin bu açığını Türkiye'nin yükselen savunma ve askeri gücünün doldurabileceğine yönelik kamu diplomasisinin yürütülmesi, Avrupalı liderleri ve kamuoyunu etkileyebileceği ve stratejik ilişkilerin önünü açabileceği de söylenebilir.

Aksi halde Yunanistan'ın dūřman ve tehdit Tūrkiye propagandasının Avrupa ile geliřen iliřkileri zedeleme riski bulunmaktadır. Diđer taraftan Yunan kamuoyuna yōnelik de Yunanistan'ın NATO mūttefiki Tūrkiye'ye karřı silahlanma politikalarının, Fransa ve İsrail ile ittifak arayıřlarının kendisini bađımlı ūlke haline getireceđi vurgusu ōne çıkarılabilir. Bōylece Yunanistan liderlerinin Tūrkiye'ye karřı gūvenliđini artırma politikasının ūlkenin būtesinin silah ihracatıyla Fransa'ya aktarılmasına yol açtıđına yōnelik kamu diplomasisinin etkili olacađı ōngōrūlebilir. Zaten Yunan iç siyasetinde İsrail ile yakınlařmaya iliřkin tartıřma ve hořnutsuzluklar devam ederken bir de būtenin silahlanmaya ayrılması tartıřmaları alevlendirecek niteliktedir. Zira Yunan ekonomisindeki AB'ye bađımlılık, kırılganlık ve būte kısıtlamaları devam ederken hūkūmetin silahlanmaya ađırlık vermesinin iç siyasette hem ekonomik olarak Almanya'ya bađımlılıđın yanına askeri olarak Fransa'ya bađımlılık getireceđine ve refahtan ōdūn verildiđine yōnelik eleřtirilerin artması kuvvetle muhtemeldir.

Avrupa, Ukrayna savařı ile bir yandan Rusya tehdidi altındayken ōte yandan da Trump'ın NATO'dan çıkma sōylemleri arasında yeni gūvenlik garantōrū arayıřındayken Tūrkiye'nin bu fırsatı kaçırmamak için Yunanistan'ın politikalarına karřı kamu diplomasisini ōne çıkarması gerekmektedir. Őzellikle İsrail savařının NATO'daki çatlađı iyice derinleřtirdiđi ortamda Tūrkiye'ye olan ihtiyaç AB tarihinde hiç olmadıđı kadar artmıřtır. Nitekim Avrupa basınına yansıdađı gibi Almanya merkezli gerçekleřtirilen Steadfast Dart-26 (Kararlı Atıř 2026) NATO tatbikatı da Tūrkiye'nin askeri ve savunma sanayi gūcūnū sahada dikkat çekici biçimde gōstermiřtir.

Zira Avrupa, İngiltere'nin Brexit ile AB'den ayrılması, Ukrayna savaşıyla Rus tehdidi ve Trump'ın NATO karşıtı söylemleriyle askeri ve güvenlik açısından en zayıf dönemini geçirmektedir. Avrupa'nın ihtiyaç duyduğu ordu ve savunma sanayinin kıtada sadece Türkiye'de olması, doğal olarak AB-Türkiye arasında savunma sanayi ilişkilerinde büyük bir ivme oluşturmuştu. Öyle ki, Türkiye'nin hâlihazırda şimdilik aynı anda 41 askeri gemi inşa ederken kısa zaman içerisinde 50 gemi inşa edecek düzeye ulaşması, askeri potansiyelinin Avrupa'nın açığını dolduracak düzeyde olduğunun önemli bir göstergesidir. Türkiye'nin bu savunma sanayindeki atılımları İngiltere, İspanya ve İtalya gibi Avrupa'nın önde gelen ülkeleriyle gelişen savunma ilişkilerinin zeminini oluşturmaktadır.

İşte Yunanistan'ın hazmedemediği, Türkiye'nin AB üyesi olmadan Avrupa savunma ve güvenlik mimarisinin stratejik aktörü haline gelmesidir. Türkiye'nin AB üyesi olmasını engelleyen en önemli ülke Yunanistan'ın şimdi de Türkiye'nin AB'nin güvenlik aktörü olma rolünü engellemeye çalıştığı anlaşılmaktadır. Yoksa Yunanistan'ın Türkiye tehdidi nedeniyle silahlanması, İsrail ve Fransa ile ittifak arayışları sadece kendi güvenlik politikasının ürünü değildir. Zaten her iki ülkenin de NATO müttefiki olması ve sürekli ortak tatbikatlara katılması açısından olası savaş riski, NATO'yu ortadan kaldıracak için mümkün gözükmemektedir. Fransa'nın da Yunanistan ile savunma anlaşmasındaki esas gaye, Yunanistan'ın 25 milyar Avroluk savunma bütçesinden pay alabilmektir.

Yoksa askeri olarak Fransızların Yunanistan için savaşmak isteyeceklerine dair bir olgu söz konusu değildir. Nitekim Gallup International tarafından 2024 yayımlanan ankette Avrupalıların önemli bir çoğunluğu bırakın başka ülke için kendi ülkeleri için bile savaşmayacaklarını dile getirmişlerdir. Dolayısıyla Fransa, Yunanistan'a silah satmak için savunma anlaşması yapmakta ve Macron da Yunanistanlı liderleri memnun etmek için yanındayız gibi açıklamalar yapmaktadır.